

Okoliczności zewnętrzne i przyczyny wewnętrzne,
które doprowadziły do upadku państwa polskiego w 1795r.

1. Okoliczności zewnętrzne

- niebezpieczny układ polityczny – silni sąsiedzi i słaba Rzeczypospolita. W państwach ościennych : Prusach, Rosji i Austrii w XVIII wieku przeprowadzono liczne reformy polityczne i gospodarcze. Powstały silne monarchie oświecone, które mogły podjąć ekspansję zewnętrzną gdyż miały silne armie doskonale wyposażone. Wszystkie te państwa prowadziły politykę z pozycji siły. Wysokie podatki zapewniały im pełny skarb. Wprowadzono w nich armie zawodowe, jednolicie umundurowane i nowoczesnie uzbrojone. Duże znaczenie uzyskała artyleria. Tworzył się szkolony korpus oficerski w szkołach wojskowych. W państwach tych monarcha podejmował najważniejsze decyzje dzięki czemu problemy były rozwiązywane praktycznie natychmiast. Dążąc do ekspansji zewnętrznej kraje te kierowały się własnym interesem i rachunkiem ekonomicznym. Rozbiór olbrzymiego i silnego sąsiada, który nie miał szans się obronić, był dużo korzystniejszy niż walka z innymi monarchiami oświeconej Europy.
- ingerowanie państw ościennych w sprawy polskie – państwa ościenne od początku XVIII wieku wtrącały się w wewnętrzne sprawy polskie. Ich celem było utrzymanie istniejącego ustroju politycznego, gdyż tylko on gwarantował słabość państwa polskiego. Dlatego też przekupywały magnatów, którzy patrzyli tylko na własne dobro a nie na dobro publiczne. Monarchie ościenne dążyły by na tronie polskim zasiadali słabi władcy. I tak w 1733 r. nie dopuściły do objęcia tronu przez Stanisława Leszczyńskiego, zięcia króla Francji, a osadziły na tronie słabego Augusta III.
- po wojnach XVII wieku państwo polskie nie miało sojuszników. Trzej najwięksi sąsiedzi RP sprzymierzyli się by dokonać rozbiorów. Imperium Osmańskie było także osłabione i nie było w stanie obronić nawet własnego terytorium. Turcja utraciła w XVIII wieku część swoich ziem. Nie była więc w stanie pomóc RP.
- pod koniec wszystkie państwa europejskie były zajęte problemem rewolucji francuskiej, a później wojen napoleońskich (rewolucja wybuchła w 1789)

2. Przyczyny wewnętrzne, które doprowadziły do upadku I Rzeczypospolitej

- I Rzeczypospolita prowadziła niekonsekwentną politykę zagraniczną w XVIII w. – nie miała sojuszników, ciągle wiązała się z innym państwem
- słaba władza centralna nie była w stanie podjąć niepopularnych decyzji, które mogłyby uratować RP. Osłabienie władzy centralnej było spowodowane wolną elekcją i przywilejami szlacheckimi. Autorytet króla był bardzo niewielki.
- niechęć magnaterii do reform – część magnatów zdawała sobie sprawę z anarchii panującej w RP i z możliwych konsekwencji, jednakże nie zamierzała rezygnować z przewagi jaką ta anarchia im dawała. Liczył się tylko prywatny interes rodu, który nie utożsamiał się z Polską i Polakami. Jakakolwiek reforma, zmierzająca do umocnienia władzy centralnej i usprawnienia prac sejmu, godziła w interes magnaterii dążącej do utrzymania anarchii i chaosu w państwie. Tylko anarchia bowiem gwarantowała rządy magnaterii. Jednym słowem magnateria przekładała interes prywatny nad dobro publiczne. Magnateria wolała „sprzedać” się mocarstwom sąsiednim nim wyrazić zgodę na konieczne reformy.
- przekupstwo szlachty i zrywanie sejmów było przyczyną bezsilności króla i niemożności sprawnego funkcjonowania państwo. Jedynym ratunkiem były reformy, które odebrałyby

prawa polityczne szlachcie gołocie, będącej na utrzymaniu magnaterii, oraz wprowadzenie podejmowania decyzji na sejmie większością głosów, a także zniesienie wolnej elekcji i wprowadzenie dziedziczenia tronu. Na to jednak musiałyby zgodzić się sejm zdominowany przez klientów magnackich.

- upadek gospodarczy również przyczynił się do upadku I RP. Szlachta i magnateria prowadziły błędną politykę gospodarczą. Oparcie polityki na pracy chłopów pańszczyźnianego, który nie miał żadnych perspektyw, prowadziło do obniżenia wydajności pracy. Niechęć przed wszystkim co pochodziło z zewnątrz powodowało, że w państwie polskim stosowano przestarzałe metody uprawy roli. Dlatego też Anglia i Rosja z łatwością przejęły dawne polskie rynki zbytu.
- Szlachta nie płaciła praktycznie podatków (sama musiała wyrazić zgodę na swoje opodatkowanie) co prowadziło do tego, że skarb państwowy był ciągle pusty. Nie było więc pieniędzy na wprowadzenie nowoczesnej armii pochodzącej z zaciągu i nowoczesnie wyposażonej. Silna armia mogła powstrzymać agresorów. Tymczasem Prusy, kilkakrotnie mniejsze od RP dysponowały armią w liczbie 180 tys., podczas gdy państwo polskie mogło liczyć jedynie na 25 tys.